

İBRET ALINACAK ÇOK ŞEYLERİMİZ VAR. AMA, ALABİLENLER NEREDE?

Hüsnü DİKEÇLİGİL

elişmiş, az gelişmiş ve gelişmemiş; bütün dünya milletleri iç ağrıları çekiyor. Halinden memnun olanı yok! İştahlar kabarmış ve şahlanmış, tatmin edinilmesine imkân yok. Gelişmiş olan milletler diğer ülke insanlarını biraz daha sömürmek istiyor. Geri kalmış ülkelerde yaşayanlar da bunlara hırsıyla bakıyor. Velhasıl, huzursuzdur dünya... Ve bütün dünyanın insanları!

Hiç şüphesiz ki, bizde bu dünyada yaşıyoruz. Diğer milletlerden huzursuzluk bakımından hiç bir farkımız yok, dersek yalan söylemiş olmayız. Çeşitli ideolojik çarpışmalar, bu ideolojik fikirler etrafındaki kümelenmeler, kümelerin birbirine karşı husumetleri.. Öteyandan bir ruhi buhran; ruhi buhrandan doğan anarşist bir ruh hali. Gittikçe birbirini sevmeyen, nefesine dönük insan ve taklitten öteye geçemiyen münevver tipleri... Neticede marazi bir cemiyetin, ruh halini belirten gündelik tâze olaylar. Yani çeşitli cinayet şekilleri, gayri ahlâki davranışlar, rüşvet ve yolsuzluk halleri ve Müslüman Türk milletine yakıştırılamayan bir çok hâdiseler; hasta bir cemiyetin hastalığının teşhisine yeter ve artar bile..

Esefle kaydedelim ki, bunu hiç bir kimse umursamıyor. Her siyasî cemiyet veya iş adamı, vazifeli kendi dümenini yürütmeğe çalışıyor. Eğer, hâdiselerin akışı, gündelik hayatına bir nakise getiriyorsa, hiç bir şeye aldırmış etmiyor. Ortalığı gül-gülistanlık görüyor ve câli davranışlarıyla da göstermeye çalışıyor. Bir çoklarının ahlâk felsefesi bu. Daha doğrusu bozulma devrimizin teşrihini güzelce dile getiren: «Bana değmiyen yılan bin yaşasın» deyimi!...

Bu hastalık yalnız idare edenlerde değil, çoğunlukla cemiyetimizin bünyesine işlemiş. Kendisini pahalıya satmak isteyen tüccarı da, birçok esnafı da, yüksek perdeden atan aydınları, bilim adamlarının çoğu da böyle. İlerisini aslâ düşünmeyen ve düşünmek istemiyen, her gün kesesini biraz daha kabartmağa çalışan zenginleri de böyle... Ve öyle ki, bakar olupta, göz

çanakları nemlerle dolu kimseler de bunun dışında değil!.

Bunun sebebini bakar kör oluşumuzda, kalb gözümüzü büsbütün kaybedişimizde, en yakın mazimizden dâhi, ibret dersi almak istemeyişimizde aramaklarımız elbette doğru olacaktır. Yattığı yer nur olsun, İbn-i Haldun: «Dününü unutanların bu günü olur mu?» sözünü söylerken geleceği görmüş. İnsanların bir zaman gelip, mazileri ile ilgilerini keseceğini düşünmüş. Tarihin seyrini bu satırına sığdırmış ibret dersi olsun diye.. Ne yazıkki alınmamış ve alınmakta istenilmemiş. İdare edenler keyfini kaçırmamak için, nefsinde fedakârlığa aslâ razı olmamış, olunmuyor da.. Bizim dünümüz var; dünümüze nazaran ve ona lâyık bugünümüz yok! Hep elavuç açmakla geçiyor günümüz. Eğer dünümüze nazaran bugünümüzün olmasını istemiş olsaydık, başka milletlerin bize avuç açmaklığı gerekirdi. Bizim onlara değil!

Millet olarak bizim dünümüz acı, tatlı hatıralarla dolu. Bu tatlı, acı hatıralardan dersler alabilseydik, en müterakki milletlerden olurduk. Ciltler dolusu eserler yazılmış, bunlar yetmiyormuş gibi, yurdumuzun tapusu olan tarihi binalarımızda gerçekler en veciz bir şekilde dile getirilmiş; ibret alınmış diye.. Biz bunlardan yalnız birinin üzerinde duracağız:

Yeşil Bursa'mızda bir Ulu Camimiz var. Onu Yıldırım Bayezit Han yaptırmış. Ulu kişiler ululamış. Sanatkârlar göz nuru dökmüş. Her şey yerli yerine oturtulmuş. Madde mânayı, mâna da maddeyi kuşatmış. Ortada şadırvan gönüllere serinlik serper. Camiin içindeki kupbeyi duvarları Âyet ve Hadisler süsler. Bir Hadis-i Şerifin meâli mü'minlere şöyle seslenir: «Birleşmekte rahmet, ayrılıkta ise azap vardır.» Evet mü'minler camide birleştikleri gibi, dış âlemde de birleşmişler, birbirinin sevinçlerine, kederlerine iştirak etmesini bilmişler, camilerin içersinde olduğu gibi, dışarıda da safalarını sık tutmuşlar, böylece cihan-şümül bir devlet kurmuşlar, el açmamışlar, elaçtırmamışlar. Ayrılık, gayrılık gütmemişler, birbirlerinin mütemimi olmuşlar da cihana meydan okumasını bilmişler. Sonraları bu güzel buyruk gönüllerden silinmiş, olanlar ise hepimizce malûm...

Yükseliş devrimizin basamak noktası ve onun sembolü olan Ulucami'deki her âyet ve Hadis ayrı mâna taşır. Bunun dışında çıkış kapısının üzerindeki eski harflerle (Üç Vav) harfi en derin hükmü taşır. Camiin deliline sorduğunuz zaman, delil size şöyle izâh eder bunu:

«— Her kes affedilebilir. Ancak üç kişi affedilemez: Vekil, veli, vasi olanlar.»

Çok derin, düşündürücü, mânalı ve şümüllü, aynı zamanda da veciz bir ifâdedir bu! Öbür dünyada üç kimse affedilemeyecek: veli, vekil, vasi!... Düşünülecek olursa bunlar en büyük mes'uliyeti üzerine almış bulunan kimseler. Bunun dışında olan kimse de tasavvur edilemez gibi bir şey. Çünkü herkes kademe kademe, derece derece bu sorumluluklarla yüklü. Hele devleti idare edenler tam anlamıyla bu sorumluluğun içerisindedir. Üzerlerine büyük mes'uliyeti almışlardır. Bir milletin bekası, istikbâli devleti idare edenlere bağlı. Eğer bir milleti idare edenler tam mânasıyla veli, vekil ve vasi iseler o millet elbetki yükselecek, istikbâle emin adımlarla ilerleyecektir. Yok, değilse, o millet yükseliş kaydedemeyecektir.

Veli, vekil vasi olan devlet adamları, kademe kademe idare edenler nefsinin esiri olmamalı, doğruluktan, faziletten, adaletten ayrılmamalıdır ki, hakiki mânasıyla velilik, vekillik, vasilik, vazifesini yapabilsinler ve yapabilmiş olsunlar. Aksi halde hiç bir zaman kendilerini mes'uliyetten kurtaramazlar. Bakarkör, hele kalb gözü büsbütün kapalı olmamalıdır devlet adamlarının. Maziden ibret alarak atimizi görebilmeli. Her gün, her an nefsinin mürakabeye çekebilmesi. Bir milletin vekili, velisi ve vasisi olduklarını hatırlarından çıkarmamalıdır. Bu mes'uliyet hissi aileden başlar, üst kademelere kadar, her vazifelide derecelenir. Yüce mes'uliyet duygusuna sahip olan cemiyetler ise yükselir. Bunun aksi olan topluluklar da alçalır. Dünümüz çok şanlı ve ibret alınacak tarafları pek çok. Yeterki bugünümüzün sağlam olabilmesi için dünümüzü unutmayalım...

